

Спільні риси між медіацією і врегулюванням спору за участю судді полягають у наявності спільних нарад (за участю всіх сторін і медіатора/судді) і закритих нарад (коли медіатор/суддя залишається наодинці спочатку з однією із сторін, потім з іншою рівну кількість годин). Мета медіації - консенсус на основі концепції win-win, коли результат задовольняє інтереси обох сторін. Мета врегулювання спору за участю судді – компроміс: сторони взаємно поступаються своїми позиціями.

Список використаної літератури:

1. Блажівська О. Врегулювання спору за участю судді та медіація: що спільного в цих інститутах. URL: <https://bankruptcy-ua.com/articles/11125> (дата звернення: 01.12.2019).
2. Демидова М. Урегулирование спора с участием судьи: преимущества, недостатки, роли судьи. URL: https://sud.ua/ru/news/blog/106263-uregulirovanie-spora-s-uchastiem-sudji-preimuschestva-nedostatki-rolsudi?fb_action_ids=1395445217236564&fb_action_types=og.comments&fbclid=IwAR1jflWKE-R81GHFNdRqKACliYfrwyD21nIYWxLpPJAVoQj_eS388F4N0vM (дата звернення: 01.12.2019).
3. Кіреєва Н.О., Приймак Є.П. Поняття та правова природа процедури врегулювання спору за участю судді в цивільному процесі України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск 48. Том 1. С.94-97.
4. Цувіна Т.А. Впровадження інституту присудової медіації як перспективний напрямок реформування цивільного процесуального законодавства. Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. К., 2017. С. 195-200.

Цал-Цалко Юлія Юліївна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАВДАННЯ ТА СТРОК ПІДГОТОВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Підготовче провадження уявляє собою стадію цивільного процесу, в якій формуються та закладаються основи правильного та швидкого вирішення справи, а її недооцінка, помилки і прорахунки з самого початку дають невірний напрямок усьому судовому розгляду, тягнуть порушення строків розгляду справи і, нерідко, є причинами скасування судових рішень [1, с.146]. Підготовче провадження є самостійною стадією цивільного процесу, яка складається із сукупності процесуальних дій суду та учасників судового процесу, які вчиняються після відкриття провадження з метою з'ясування можливості врегулювання спору до судового розгляду або направлених на

забезпечення правильного, своєчасного та безперешкодного розгляду справи по суті.

Слід акцентувати увагу, що підготовче провадження виступає обов'язковою стадією розгляду справ загального позовного провадження, адже саме в загальному позовному провадженні відбувається розгляд найбільш складних цивільних справ, що вимагає змістовної підготовки справи до початку її розгляду по суті. Завданнями підготовчого провадження необхідно вважати напрямки вчинення судом та учасниками справи певних процесуальних дій. Цивільне процесуальне законодавство передбачає завдання підготовчого провадження, а саме відповідно до положень ч. 1 ст. 189 ЦПК України завданнями підготовчого провадження є: остаточне визначення предмета спору та характеру спірних правовідносин, позовних вимог та складу учасників судового процесу; з'ясування заперечень проти позовних вимог; визначення обставин справи, які підлягають встановленню, та зібрання відповідних доказів; вирішення відводів; визначення порядку розгляду справи; вчинення інших дій з метою забезпечення правильного, своєчасного і безперешкодного розгляду справи по суті [2].

Отже, законодавче визначення завдань підготовчого провадження є певним орієнтиром для суду та учасників справи при вчиненні тих чи інших підготовчих дій. В межах підготовчого провадження судом має бути вирішено певний ряд процедурних питань, відповіді на які необхідні для правильного та безперешкодного розгляду справи по суті, а саме питання стосовно складу учасників судового процесу, доказів, клопотань, заперечень, позицій по суті справи, тощо.

Визначення завдань підготовчого провадження нерозривно пов'язано з розумінням і визначенням мети підготовчого провадження. Метою підготовчого провадження є з'ясування можливості врегулювання спору до судового розгляду або забезпечення правильного, своєчасного і безперешкодного розгляду справи по суті. Вважаємо, що правильність та своєчасність розгляду справи по суті пов'язуються з винесенням законного і обґрунтованого судового рішення у справі із дотриманням встановлених

строків розгляду справи по суті, а безперешкодний розгляд справи по суті передбачає недопущення складнощів, які змогли б завадити правильному та своєчасному розгляду справи.

Щодо строків підготовчого провадження, то воно починається з дня постановлення ухвали суду про відкриття провадження у справі і закінчується постановленням ухвали про закриття підготовчого засідання. Підготовче провадження має бути проведене протягом шістдесяти днів з дня відкриття провадження у справі. У виняткових випадках для належної підготовки справи для розгляду по суті цей строк може бути продовжений не більше ніж на тридцять днів за клопотанням однієї із сторін або з ініціативи суду. Після постановлення ухвали про відкриття провадження у справі її копія надсилається учасникам справи, а також іншим особам, якщо від них витребовуються докази. Розсилання учасникам справи ухвали суду про відкриття провадження у справі надає цим особам інформацію, що відбулося офіційне відкриття провадження у конкретній цивільній справі, і відповідно даним особам позивачем та судом відведена певна процесуальна роль, залежно від їх процесуального статусу. Одночасно з цією копією учасникам справи надсилається і копія позовної заяви з копіями доданих до неї документів.

Законодавством передбачено, що у строк, встановлений судом в ухвалі про відкриття провадження у справі, відповідач має право надіслати: суду - відзив на позовну заяву і всі письмові та електронні докази (які можливо доставити до суду), висновки експертів і заяви свідків, що підтверджують заперечення проти позову; позивачу, іншим відповідачам, а також третім особам - копію відзиву та доданих до нього документів. Строк розсилки відзиву з додатками та його копії визначається ухвалою суду про відкриття провадження у справі. У разі ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин суд має право вирішити спір за наявними матеріалами справи. Слід зауважити, що у випадку, якщо відповідач подасть відзив з необхідними додатками суду, але не направить їх іншим учасникам справи, суд може оголосити перерву за невиконання учасником справи вимог

ухвали про відкриття провадження у справі у встановлений судом строк, якщо таке невиконання перешкоджає завершенню підготовчого провадження.

Надалі згідно з ч. 2 ст. 174 ЦПК України позивач у строк, встановлений судом, має право подати відповідь на відзив, а відповідач свої заперечення згідно правил статей 179 та 180 ЦПК України. У строк, встановлений судом в ухвалі про відкриття провадження у справі або ухвалі, постановленій у підготовчому засіданні (якщо третіх осіб було залучено у підготовчому засіданні), треті особи, які не заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, мають право подати письмові пояснення щодо позову або відзиву, а учасники справи мають право надати відповідь на такі пояснення до закінчення підготовчого провадження.

Виходячи з принципу рівноправності сторін цивільного процесу, відповідач наділений правом користуватися процесуальними засобами захисту своїх прав, свобод та інтересів у суді під час розгляду справи. Одним із таких процесуальних засобів, є можливість відповідача звернутися до позивача із зустрічним позовом, який є самостійною вимогою відповідача до позивача, яка заявлена в процесі для спільного розгляду з первісним позовом. Таким чином, відповідно до положень ст. 193 ЦПК України відповідач має право пред'явити зустрічний позов у строк для подання відзиву, який приймається до спільного розгляду з первісним позовом, якщо обидва позови взаємопов'язані і спільний їх розгляд є доцільним, зокрема, коли вони виникають з одних правовідносин або коли задоволення зустрічного позову може виключити повністю або частково задоволення первісного позову. У цьому разі розгляд вимоги за зустрічним позовом ухвалою суду об'єднуються в одне провадження з первісним позовом. Логічним нововведенням вважаємо те, що у випадку подання зустрічного позову у справі, яка розглядається за правилами спрощеного позовного провадження, суд постановляє ухвалу про перехід до розгляду справи за правилами загального позовного провадження, оскільки справи спрощеного позовного провадження є справами незначної складності, а у випадку пред'явлення відповідачем зустрічного позову збільшується обсяг доказового матеріалу у справах, що ускладнює їх вирішення, а тому відповідно

дані справи повинні розглядатися за правилами загального позовного провадження.

За результатами вчинення процесуальних дій у підготовчому провадженні суд повинен постановити ухвалу (ухвали) про процесуальні дії, що необхідно вчинити до закінчення підготовчого провадження та початку судового розгляду справи по суті. При цьому, суд повинен з'ясовувати думку сторін щодо дати призначення судового засідання для розгляду справи по суті. Отже, за результатами підготовчого засідання суд: постановляє ухвалу про залишення позовної заяви без розгляду; постановляє ухвалу про закриття провадження у справі; постановляє ухвалу про закриття підготовчого провадження та призначення справи до судового розгляду по суті, у разі коли суду не вдалося примирити сторони, але при цьому були здійснені всі необхідні підготовчі дії. За результатами підготовчого провадження суд ухвалює рішення на користь позивача у випадку визнання позову відповідачем, яким і завершує розгляд цивільної справи. Ухвалення в підготовчому засіданні судового рішення у разі відмови від позову, визнання позову, укладення мирової угоди проводиться в порядку, встановленому ЦПК України.

Підсумовуючи, слід зазначити, що із введенням змін у цивільне процесуальне законодавство, що торкнулися безпосередньо назви і змісту підготовчого провадження, включаючи перелік процесуальних дій суду та учасників судового процесу, які вони повинні здійснити перед судовим розглядом справи, а також вирішення питання про порядок розгляду справи - загальний або спрощений, можливості врегулювати спір за участю судді до судового розгляду справи, законодавцем зроблений черговий крок на шляху посилення засад диспозитивності, змагальності та процесуальної економії, оскільки саме на стадії підготовчого провадження закладається основа для створення тих необхідних умов, за яких можливе справжнє змагання рівноправних сторін, повне та всебічне дослідження обставин справи, а відповідно і ухвалення законного та обґрунтованого судового рішення.

Список використаної літератури:

1. Луспеник Д.Д. Розгляд цивільних справ судом першої інстанції. – Харків: Харків юридичний, 2006. – 480 с.

2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-41, 42. – Ст. 492.

Шпак Максим Володимирович,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри цивільного процесу

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

(м. Харків, Україна)

ПРОБЛЕМИ ФОРМ НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Актуальність дослідження проблем форм надання правової допомоги у справах цивільного судочинства пояснюється необхідністю аналізу оновленого з боку органів законодавчої влади інституту процесуального представництва у цивільних справах. Одним із наслідків конституційної реформи останніх років є доповнення змісту Конституції України новим видом правової допомоги – професійної правничої допомоги.

Вивченням актуальних проблем, які дотичні до питань правової допомоги у справах цивільного судочинства займалися такі вчені, як: С. С. Бичкова [1], Ю. В. Білоусов [2], Н. Ю. Голубєва [3], К. В. Гусаров [4], О. С. Захарова [5], І. О. Ізарова та Ю. Д. Притика [6], В. В. Комаров [7] та інші правники.

Досліджуючи сутність правової допомоги у цивільних справах необхідно розуміти відмінність форм правової допомоги від класифікації її видів. Уявляється, що під формами правової допомоги, яка надається у цивільному процесі доцільно розуміти розгалужений комплекс дій уповноважених суб'єктів, які полягають у здійсненні відповідної діяльності з її надання. До форм надання правової допомоги у цивільних справах необхідно відносити: 1) складання низки процесуальних документів (зокрема позовних заяв, відзивів, скарг, клопотань та ін.); 2) представництво у суді низки суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин (зокрема органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян